

V Praze dne 20.7.2026

Věc: Žádost o přezkoumání, opravu, případně stažení studie IDEA „Klienti penzijních fondů v pasti nízkých výnosů a vysokých poplatků“ jako podkladu pro reformu penzijního spoření

Vážené dámy, vážení pánové,

obracíme se na Vás jako zástupci sektoru penzijního spoření, jehož činnost je významně dotčena závěry studie IDEA při Ekonomickém ústavu AV ČR, v. v. i., „**Klienti penzijních fondů v pasti nízkých výnosů a vysokých poplatků**“ autorů Lukáše Nádvorníka a Filipa Pertolda.

Uvedená studie je v současnosti využívána ve veřejné a odborné debatě jako jeden z podkladů pro zásadní změny systému penzijního spoření. Právě proto považujeme za nezbytné upozornit, že podle našeho názoru studie v současné podobě **nesplňuje standard objektivního, metodicky vyváženého a vědecky přiměřeného podkladu pro tvorbu veřejné politiky.**

Zdůrazňujeme, že tímto dopisem neodmítáme odbornou diskusi o výnosech, nákladech ani budoucí podobě penzijního spoření. Naopak považujeme takovou diskusi za potřebnou. Odmítáme však, aby se pro reformní rozhodování používal materiál, který podle našeho názoru trpí zásadními metodickými vadami, selektivním výběrem srovnání, nepřiměřenou interpretací modelových výsledků a konkrétními vnitřními rozpory.

1. Studie používá nesouměřitelná srovnání jako základ pro silné závěry

Studie porovnává český dobrovolný 3. pilíř se slovenskými indexovými fondy 2. pilíře, švédským státním fondem AP7 a globálním akciovým ETF. Tyto systémy se však zásadně liší rolí v důchodovém systému, mírou dobrovolnosti, distribučním modelem, regulatorním rámcem, investičním mandátem, klientskou základnou i ekonomickým fungováním.

Autoři přitom z tohoto srovnání odvozují velmi silné závěry, mimo jiné tvrzení o nutnosti až **10× vyšších vkladů** v českém systému a o tom, že poplatky mohou klienty připravit až o polovinu majetku. Tato tvrzení jsou prezentována již ve shrnutí studie jako klíčové výsledky. Samotná vyjádření autorů, podle našeho názoru potvrzují, že

komparativní rámec nebyl zvolen primárně podle zásady metodické srovnatelnosti, ale podle předem zamýšleného reformního účelu.

Takový postup může být legitimní jako politická nebo publicistická argumentace. Nemůže však bez dalšího sloužit jako vědecky neutrální a objektivní základ pro zásadní reformu penzijního spoření.

2. Modelové ilustrace jsou prezentovány jako nosné empirické závěry

Studie opakovaně uvádí, že některé výpočty jsou pouze ilustrativní a nejsou predikcí budoucích výnosů. Přesto jsou z těchto modelových konstrukcí odvozovány mediálně i politicky silné závěry typu „10× vyšší vklady“ nebo „poplatky pohltní až polovinu majetku“.

Za problematické považujeme zejména to, že modely pracují s konstantními dlouhodobými výnosy a vybranými historickými benchmarky, aniž by byla odpovídajícím způsobem provedena citlivostní analýza na jiné období, jiný výnosový scénář, jiné benchmarky, rizikovost, distribuční náklady, chování klientů či odlišné regulační nastavení.

Výsledkem je, že modelová demonstrace je fakticky používána jako důkaz o systémové nefunkčnosti českého penzijního spoření, aniž by studie dostatečně oddělila:

- *empirické zjištění,*
- *normativní preference autorů,*
- *ilustrativní modelový výpočet,*
- *a politické doporučení.*

3. Studie nedostatečně zohledňuje alternativní vysvětlení nízkých výnosů

Studie se soustředí zejména na poplatky a nízkou efektivitu systému, avšak nedostatečně pracuje s dalšími faktory, které jsou pro posouzení penzijního spoření zásadní, zejména:

- *dobrovolnost českého 3. pilíře,*
- *distribuční a akviziční náklady,*
- *rozdílnou roli 2. a 3. pilíře,*

- *garance transformovaných fondů,*
- *rizikovou averzi části klientů,*
- *rozdílné regulační a produktové podmínky,*
- *rozdílné objemy aktiv ve srovnávaných systémech a rozdílné podmínky pro využití finanční páky.*

Výsledkem je, že studie předkládá čtenáři jedno dominantní vysvětlení a jedno dominantní reformní doporučení, zatímco alternativní interpretace nejsou dostatečně prověřeny.

4. Závěr studie je podle našeho názoru policy advocacy, nikoli neutrální vědecká analýza

Studie bez dostatečné metodické opatrnosti doporučuje snížení poplatkových stropů, podporu nízkonákladových indexových fondů, zavedení životního cyklu a omezení státní podpory pouze na vybrané typy fondů. Tato doporučení mohou být předmětem legitimní odborné a politické diskuse. Neměla by však být předkládána jako jednoznačný důsledek objektivní analýzy, pokud samotná analýza stojí na výše popsaných metodických slabinách.

Z dodané argumentace autora k výhradám oponentů navíc vyplývá, že cílem studie bylo i vyvolat reformní tlak a odmítnout podle autora „obhajobu statusu quo“.

Takový přístup je legitimní v názorové debatě. Je však problematický u textu publikovaného pod značkou odborného pracoviště AV ČR, který je následně používán jako podklad pro veřejnou politiku.

Žádost o nápravu

S ohledem na výše uvedené žádáme Akademii věd ČR a Ekonomický ústav AV ČR, v. v. i., aby přijaly tato opatření:

1. **Doplnily ke studii veřejné upozornění**, že její závěry jsou odborně zpochybněny a neměly by být používány jako samostatný objektivní podklad pro legislativní nebo regulační rozhodování.
2. **Zajistily nezávislé metodické posouzení studie**, zejména jejího komparativního rámce, výběru benchmarků, modelových předpokladů, výpočtu dopadu poplatků a práce s rizikem. V této souvislosti navrhujeme peer review nezávislým, respektovaným recenzentem.

3. Vyzvaly autory k vydání opravené nebo přepracované verze, která:

- bude doplněna o disclaimer upozorňující na nesrovnatelnost systémů vybraných pro shrnutí,
- jasně oddělí empirická zjištění od normativních doporučení,
- uvede alternativní srovnávací rámce,
- doplní citlivostní analýzu,
- opraví či vysvětlí numerické a prezentační rozpory,
- a přiměřeně kvalifikuje silná tvrzení ve shrnutí.

4. V případě, že oprava nebude možná, žádáme o její přeřazení do kategorie názorového / diskusního textu, nikoli odborného podkladu pro reformu.

5. Žádáme rovněž o posouzení, zda způsob přípravy, prezentace a veřejného využívání studie odpovídá zásadám vědecké integrity a dobré vědecké praxe v AV ČR. Pokud tomu tak není, žádáme, aby studie nebyla prezentována coby konsenzuální stanovisko AV ČR.

Jsme připraveni poskytnout detailní podklady a návrhy metodicky vyváženějšího postupu. Současně žádáme o možnost osobního jednání se zástupci AV ČR, Ekonomického ústavu AV ČR a případně Komise pro etiku vědecké práce.

Vzhledem k výše uvedenému nelze opomenout ani financování vzniku studie. Z veřejně dostupných zdrojů vyplývá, že Ekonomický ústav AV přijal částku v milionech korun od soukromé entity na „náklady spojené s analýzou 3. pilíře důchodového systému v ČR“ a „náklady spojené s návrhem a modelováním reformy 3. pilíře důchodového systému v ČR“. S ohledem na možný střet zájmů žádáme o zveřejnění financování, smluvních podmínek a opatření zajišťujících nezávislost výstupů.

*Jelikož studie je již používána v debatě o reformě penzijního spoření, dovoluujeme si požádat o stanovisko k tomuto dopisu ve lhůtě **15 pracovních dnů**.*

S úctou,

Radek Moc
prezident
APS ČR

Akademie věd České republiky
k rukám předsedy AV ČR
prof. RNDr. Radomíra Pánka, Ph.D.
Národní 3
110 00 Praha 1

Na vědomí:
Ekonomický ústav AV ČR, v. v. i.
doc. Marek Kapička, Ph.D.
ředitel

Vědecká rada AV ČR

Komise pro etiku vědecké práce AV ČR